

Kultúrtörténet a kisgrafikákon

MAGYAR–FINN EX LIBRIS KIÁLLÍTÁS FINNORSZÁGBAN

Vasné dr. Tóth Kornélia

2022. október 6-án Kulttuurihistoriaa pienenisgraafikassa. Unkarin ja Suomen modernien exlibristen värikäs kuvasto / Kultúrtörténet a kisgrafikákon. A modern magyar és finn ex librisek sokszínű képi világa címmel magyar–finn ex libris kiállítás nyílt a Liszt Intézet – Helsinki Magyar Kulturális Központ U galériájában.

A Helsinki Magyar Kulturális Központ épülete és Szabó Endre igazgató

A tárlat céljának a magyar kultúra külföldi megismertetését, népszerűsítését tekintette. Magyar részről a kurátor Vasné dr. Tóth Kornélia, az Országos Széchényi Könyvtár tudományos munkatársa volt, aki *Ex libris és képkultúra. Modern magyar ex librisek* (Budapest, Országos Széchényi Könyvtár – Kossuth Kiadó, 2016) című könyvének anyagából 22 tablón, 14 tematikai csoportban mutatta be a modern magyar ex libriseket, rajtuk keresztül adva betekintést a magyar kultúrtörténetbe, a 20–21. századi magyar grafikusok és megrendelők világába. A motívumok a következő témák köré szerveződtek: irodalom, történelem, mitológia, vallás-egyház, képzőművészet, zene, topográfia, néprajz, fog-

Vasné dr. Tóth Kornélia, a tárlat kurátora

lalkozás-hobbi, címer, könyv, növény- és állatvilág, étkezés.

A magyarhoz társult további 10 tablónyi finn kisgrafikai anyag, melyet Erkki Tuominen, a Finn Exlibris Egyesület (Suomen Exlibrisyhdistys) elnöke válogatott. A kulturális vonatkozások mellett különösen a természethez fűződő viszonyt mutatták be ezek az ex librisek.

Az október 6-i megnyitón Szabó Endre igazgató köszöntötte a jelenlévőket, majd elhangzott Vasné dr. Tóth Kornélia finn nyelvre fordított tárlatbemutató szövege Sanna Tiirikainen tolmácsolásában. Ezt követően Olli Ylönen – a finn egyesület alelnöke – előadását hallgathatták meg az érdeklődők.

A kiállítást – melyhez workshopok is kapcsolódtak – a *Finnországi Magyarok Egyesülete (FME)* és az októberi Helsinki Könyvvásár is hirdette.

A 2022. november 25-ig megtekinthető kisgrafikai tárlat magyarok és finnek, minden korosztály és bármilyen foglalkozású, érdeklődési körű ember számára maradandó élményt nyújtott.

További információk a Helsinki Magyar Kulturális Központ honlapján olvashatók.

Részlet Vasné dr. Tóth Kornélia kurátori szövegéből:

„[...] A tárlat gazdag kultúrtörténeti körképet ad a 20–21. századi kisgrafikákról, azok gyűjtőiről és készítőiről.

FOTÓ: Visky Ákos, László

A tablókön a grafikák alatt jelölve van a készítő grafikusok neve, de a tablókön nem az alkotók, hanem az ex librisek ikonográfiája szerinti tematikus rendszerben, 14 fő csoportra bontva mutatják be a könyvjegyeket – a kiállítás alapját jelentő képes album szerkezetét követve.

Külön tablók reprezentálják a magyar történelem és irodalom, a képzőművészeti és zenei élet nagyjait és főbb eseményeit.

A történelmi tablók a honfoglalástól az első magyar királyokon, Szent Istvánon és Lászlón át napjainkig mutatnak be vonatkozó ex libriseket, köztük Mátyás királyt, a reformkor és az 1848–49-es szabadságharc emblematikus alakjait ábrázolókat, az I. és II. világháború sorsfordító helyszíneit, az 1956-os eseményeket, az úrkutatást szemléltetőket.

Kékesi László linómetszete (1989)

Sokak előtt nem ismert, hogy a neves magyar írók-költők, a magyar történelem jeles alakjai közül számosan rendelkeztek saját ex libriszel, például Babits Mihály, a Nyugat első nemzedékének kiemelkedő költője nevére szólóan Kozma Lajos építész, iparművész; Radnóti Miklós számára Buday György grafikusművész, fametsző, a Szegei Fialatok Művészeti Kol-

állító ex libris, hommage lap készült, ezeken gyakori a portréjuk vagy valamely alkotásuk, tevékenységük felidézése.

A kronologikusan felépített történelmi, irodalmi tablók mellett számos példa akad a topografikus, Magyarország világorökségi, történelmi-nemzeti emlékhelyeit bemutató ex librisekre, melyek közt például Budapest, az esztergomi Várhegy, a Mohácsi Nemzeti Emlékhely, a debreceni református nagytemplom, a Hortobágy szerepel.

Az ex librisek sokszínűségét reprezentálandó néprajzi, vallási vonatkozású könyvjegyek éppúgy láthatók, mint étkezéssel, növény- és állatvilággal kapcsolatos témák vagy könyvet, címet ábrázoló ex librisek. Megjelenítést nyer a tárgyi és szellemi néprajz képi és motívumvilága: fafaragások, hímzésminták, népies életképek. Nagy számarányt képviselnek a foglalkozásjelölő ex librisek, ezek közt különösen népszerű az orvos, jogász, kovács, bányász, nyomdász, könyvtáros, pedagógus szakmákra utalás, de találhatunk a különféle hobbikra utaló könyvjegyeket is, mint a bélyegyűjtés, a numizmatika, az ex libris gyűjtés. A vallási-egyházi vonatkozású tablók bibliai motívumokat, illetve hagiográfiai (azaz a szentek életével kapcsolatos) vonatkozásokat dolgoznak fel.

Saját kedvenceim azok a lapok, melyek ismert költőink-íróink részére készültek, például Babits Mihály, a Nyugat első nemzedékének kiemelkedő költője nevére szólóan Kozma Lajos építész, iparművész; Radnóti Miklós számára Buday György grafikusművész, fametsző, a Szegei Fialatok Művészeti Kol-

Buday György fametszete (1932)

légiumának tagja alkotott ex librist.

A Rákóczi-szabadságharcot idézően nevemre készült például Kőhegyi Gyula alkotása II. Rákóczi Ferenc alakjával, de több más kortárs grafikustól (Ürmös Péter, Imets László stb.) is rendeltem a témában ex librist. Impozáns Perei Zoltán fametszetsorozata a 13 aradi vértanúról, mely Galambos Ferenc jogtanácsos-bibliográfus, jeles ex libris gyűjtő nevére szóló ex libriseken szerepel, ezekből is láthatunk példát a tárlaton, a kötet pedig a teljes sorozatot bemutatja.

Végezetül egy kis összegzés, miért fontos és miben újszerű ez a kiállítás (és az alapját jelentő *Ex libris és képkultúra* című kötet):

- ◆ a vizualitás eszközeivel minden korosztály és bármilyen foglalkozású, érdeklődési körű ember számára színes betekintést ad a magyar kultúrtörténetbe;
- ◆ kevésbé ismert képi ábrázolásokon mutatja be az érdeklődők számára a magyar kultúrtörténetet, nem a megszokott képeken, iskolai tan-

Fotók a kiállításról, készítették a Liszt Intézet – Helsinki Magyar Kulturális Központ munkatársai

könyvekből ismert ábrákon, grafikákon-festményeken keresztül;

- ◆ tematikailag nézve a képanyag a magyar nemzeti emlékezet része és eszköze;
- ◆ a 20–21. századi grafika jeles magyar alkotóinak (köztük Fery Antal, Diskay Lenke, Drahos István, Haranghy Jenő, Kékesi László, König Róbert, Menyhárt József, Nagy László Lázár, Sassy Attila, Stettner Béla, Várkonyi Károly, Zádor István stb.) ábrázolásvilágába, alkotói stílusába nyerhetünk betekintést; a szereplő grafikusok közt többen ma is alkotó, kortárs művészek (Havasi Tamás, Kőhegyi Gyula, Ürmös Péter, Vén Zoltán);
- ◆ a bemutatott képanyag az ex libris készítettők, a műgyűjtők oldaláról nézve is fontos forrás, gondoljunk csak például a kisgrafikakör egykori titkára, Réthy István, vagy a Galambos Ferenc, Semsey Andor, Soó Rezső, Lippóczy Norbert, Szij Rezső nevére szóló ex librisekre!

A tárlat anyagán keresztül jó elmélyedést, örömteli felfedezést kívánok a magyar ex librisek és a magyar kultúrtörténet világában!”

MAGYAR GRAFIKA ONLINE IS!

Honlapunkon a nyomtatott megjelenéseinken túl friss szakmai hírek, online hírlevél feliratkozási lehetőség vár! További hírekkel szolgáljuk a szakmai közönség érdeklődését FB oldalunkon több, mint 2000 követővel, zárt tematikus FB csoportokkal, Youtube csatornákkal. Tarts velünk 2023-ban is!
www.mgonline.hu